

Máthé Dénes

CONTACTE LINGVISTICE ROMÂNŌ–MAGHIARE ÎN ZĂBALA

În lucrarea mea încerc să conturez o imagine despre limbajul folosit în Zăbala de către locuitorii români și maghiari ai satului, atât în situațiile de comunicare curente, cât și în cele oficiale. În acest sens, am realizat un sondaj în care am ales câteva întrebări ce mi s-au părut adecvate pentru a scoate în evidență, din mai multe puncte de vedere, motivațiile alegerii limbajului utilizat. Aceste întrebări s-au structurat pe baza celor mai caracteristice situații de comunicare și anume:

- în ce limbă vorbește subiectul cu vecinul de altă naționalitate, când îl caută pentru a-i cere ceva?
- în ce limbă se vorbește când vecinul subiectului îi cere acestuia ceva?
- în ce limbă vorbește dacă intră în conflict (discuție, ceartă) cu vecinul?
- în ce limbă îl salută?
- în ce limbă vorbește dacă se întâlnesc pe stradă, la magazin, în bufet, cu ocazia sărbătorilor comune, sau pe câmp și la locul de muncă?
- ce limbă folosește cu persoanele care se bucură de stimă generală datorită locului de muncă?
- în ce limbă vorbește în locurile oficiale, în unitățile de administrație?
- în ce limbă vorbește cu copiii și cu bătrânii?
- în ce limbă sunt scrise ziarele și cărțile pe care le citește și în ce limbă sunt difuzate programele radio și de televiziune pe care le urmărește?
- în ce limbă comunică consătenii români și maghiari cu ocazia diferitelor întâlniri?
- care ar putea fi cauza pentru care o limbă este vehiculată mai mult decât cealaltă?

Pe parcursul cercetărilor am ajuns la concluzia generală că în Zăbala contactele lingvistice româno–maghiare sunt determinate pe de o parte de comportamentul lingvistic tradițional și de cealaltă parte de faptul că statul promovează o singură limbă oficială ce îi determină pe români să profite de posibilitățile acestei situații. De altfel, putem considera că în România „limba română este prezentă în special în două variante: ca limbă oficială și ca terminologie de specialitate”¹

În realitate, această imagine de ansamblu este mai nuanțată și mai complexă, cu multiple diferențieri, ceea ce de altfel se poate observa în continu-

---

¹ Péntek, 1992. 160.

are din interviurile selectate. În esență, ea marchează un nou stadiu de comunicare, care începând din anii 80 s-a consolidat în contactele lingvistice ale românilor și maghiarilor din Zăbala și deocamdată nu perturbă conviețuirea membrilor celor două comunități etnice, dar care induce o nouă atitudine a majorității maghiare.

În Zăbala, comportamentul lingvistic tradițional, până la sfârșitul anilor 70 avantaja folosirea limbii maghiare. Acest fapt are precedente istorice, deoarece primele familii de români au fost colonizate în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea, fiind păstori ai conților Mikes. În 1732 s-a construit pentru aceștia biserica ortodoxă și în 1872 s-a înființat școala confesională cu limba de predare română.¹ La recensământul din 1910, numărul de locuitori ai satului a fost de 3166 de persoane, dintre care 2650 maghiari, 425 români, 29 germani iar restul erau de altă naționalitate. În 1966, existau 2951 maghiari și 775 români, iar în 1992, din datele ultimului recensământ, 1653 maghiari, 1022 români și 165 de rromi.²

Deși nu în totalitate, aceste date de recensământ explică totuși creșterea rolului limbii române și relativa trecere pe planul secund a limbii maghiare. În acest sens, putem să ne referim doar parțial la datele demografice, ca fiind principiu explicativ, deoarece situația demografică este la rândul ei consecința unui alt factor determinativ și anume politica de stat în perioada de după primul război mondial. În ultimele două decenii, acest ultim factor a determinat schimbarea unor mentalități și atitudini ale populației satului. În limbajul uzual, din punctul de vedere al „potențialului de supraviețuire” această schimbare s-a manifestat în special prin slăbirea poziției limbii maghiare și consolidarea limbii române. „Această distribuție este aproape definiția situației de „minoritate”: limba maternă – limba inițială a grupului, își pierde din funcții și este în pericol; în această situație ea este considerată minoritară chiar dacă din punct de vedere demografic în țara cu pricina sau în interiorul unității geografice respective ea se referă la majoritatea populației.”³

Aceste constatări mai generale sunt valabile și pentru Zăbala, unde primarul și viceprimarul din 1992 sunt maghiari, secretara și referentul sunt români, contabilă este ungueroaică; din cei treisprezece consilieri, doi sunt români⁴ medicul și farmacistul sunt maghiari, medicul veterinar este român, membrii poliției sunt români. Școala are secție română și maghiară, iar directorul este român (situația este valabilă pentru anul 1996). În sat

¹ Bartos, 1996. 22-23.

² Bartos, 1996. 34.

³ Herman, 1987. 452.

⁴ În legătură cu proporția etnică a membrilor trebuie menționată, că de comuna Zăbala aparțin încă patru sate. La recensământul din 1992, după Bartos, în Tămașfalău trăiesc 580 de maghiari, în Surcea 675 de maghiari, în Peteni 169 de maghiari, în Pava 873 de maghiari și 102 de români.

trăiesc laolaltă trei comunități confesionale diferite: ortodoxă, reformată și catolică, fiecare având propriul preot. Satul, relativ mare ca întindere, se împarte în două zone distincte: partea superioară, denumită Felszeg, situată în zona deluroasă din preajma conacului Mikes, unde trăiesc românii și un număr relativ mic de maghiari și a doua zonă, situată la șes (Alszeg), unde trăiesc majoritatea maghiarilor.

În continuare demersul nostru va analiza răspunsurile formulate de către doi români și câțiva maghiari din Felszeg la întrebările formulate inițial:

- R.M. (român): *M-am născut în Zăbala, am crescut împreună cu unguri și ne-am înțeles foarte bine. Eu am vreo patru familii de unguri care sunt în împrejurul meu. Când mergem unul la altul vorbim ori ungurește, ori românește, nu contează, ori le amestecăm, și totuși iese bine. Eu n-am servicii, plec în Ungaria. Dacă el – un ungur – vine la mine, dă bună ziua și dacă mă duc la el, eu invers. Cum ne salutăm, asta nu e o problemă. Că eu nu știu așa bine ungurește – am totuși bunăvoința să învăț corect. În Ungaria n-am avut încotro, am vorbit numai ungurește. A faluban legalább öt család látott a Duna tévében, s még Kézdivásárhelyen is mondták, hogy hei, Mişule, láttunk a televízióban; mit csinálsz te Magyarországon a juhokkal? (În sat cel puțin cinci familii m-au văzut în programul difuzat de televiziunea Duna, chiar și în Târgu Secuiesc au zis, că hei, Mişule, te-am văzut la televizor; ce faci tu în Ungaria cu oile?)*
- P.T. (tehnici veterinar, român): *La noi și românii vorbesc de multe ori ungurește. Az egyik román család tagjai – testvérek – magyarul. (Membrii unei familii de români – frați – ungurește.) Pentru că am crescut în timpul ăla și am fost pe la oi în Harghita și în Covasna. Și s-au obișnuit, că mai bine vorbesc ungurește ca românește. Sunt multe cuvinte pe care zicem românește, dar sunt și cuvinte ungurești. Azt akarom mondani, hogy vannak olyan szavak, amelyek rományok magyarul mondják. Sok olyan szó van, hogy magyarul mondják. (Vreau să zic că sunt cuvinte pe care românii le spun în ungurește. Sunt multe cuvinte pe care le spun în ungurește.)*
- R.M. (român): *De exemplu, pot să vă spun o treabă. Eu am cai, căruță. Am și mașină, dar am și cai. Aici, nu e chiar departe, la Întorsătura Buzăului, peste deal într-o comună, Bărcani, unde nu sânt unguri de loc; măi, frate, au fost oameni cu care am lucrat, nu știau nimic ungurește și când îi auzeam când la cai: vissza nye, vissza nye, deci: dă înapoi. Mă, zic, mă, voi de unde mai știți cuvântul ăsta „vissza nye“. Dădeau caii înapoi, și nu știau o vorbă ungurește.*

Această conversație a avut loc în curtea doamnei P.E. (unguroaică), în momentul unei vizite a medicului veterinar din sat și al prietenului lui. Cum era firesc, am vorbit în românește iar subiecții intervievați au trecut în mod spontan de la conversația în limba română, la cea în limba maghiară, ca și

cum ar fi vrut să dovedească că sunt capabili să comunice și în maghiară. Faptul că în limbajul lor s-au strecurat una sau două greșeli este un lucru firesc, deoarece aceștia comunică mai mult în limba maternă decât în maghiară. La rândul lor, maghiarii care vorbesc între ei comunică tot în limba maternă, fapt care este elocvent pentru bilingvismul din Zăbala, deoarece în ambele grupuri domină limba maternă.

Această situație este scoasă în evidență și de următoarea conversație pe care am înregistrat-o în casa lui F.G. (maghiar, 82 de ani), în prezența musedului S.M. (bărbat maghiar, 76 de ani):

- F.G.: *Aici în Felszeg majoritatea sunt români. Dacă vin aici doi români, vorbesc ungurește. Apoi sunt cuvinte maghiare în care ei nu sunt siguri în totalitate și atunci încep să vorbească românește. Apoi ei știu că și eu știu românește. Recunosc, lor le pică mai bine să vorbească în limba lor. Dar după aceea vorbim din nou ungurește. Tinerii însă nu știu. Dacă intră, vorbesc românește: – Niște ouă aveți de vânzare? Sau cer ceva. Nevasta mea nu știe să răspundă în românește, apoi mă cheamă că hai na, că nu știu ce să zic. Pe stradă cei în jur de cincizeci de ani salută ungurește, cei tineri în românește. Eu primesc românește și întreb, că unde mergeți, unde ați fost. Așadar noi ne înțelegem unii pe alții. Numai că, nu-i așa, tinerii știu prea bine că nu-i nevoie de limba maghiară. Nu le pasă. Cei vârstnici au fost ciobani în comune maghiare. Acolo așadar au fost obișnuți – nevoiți, să zic așa, să vorbească ungurește. Eu nu am cumătru român, dar tata a avut. Au botezat împreună. Au fost bine. Trebuie să ne înțelegem bine.*
- S.M.: *Când intru undeva, salut românește și acolo îmi răspund în ungurește. Cel tânăr vorbește românește, cere românește: – Fă bine, Miklós bácsi. (nene Miklós) Greblă, sapă, coadă de sapă. Pe preotul ortodox îl salutăm românește, deoarece știm că el nu știe ungurește. Soția sa este profesoară, profesoară de sport aici în Zăbala, ea știe ungurește. Cel mai mult vorbim românește, dar între timp mai vorbește și ungurește, dacă așa are chef: – Bună ziua, Miklós bácsi. Ce faceți?*
- F.G.: *Preotul ortodox ar trebui să știe, că este din Bereck (Brețcu), și acolo sunt maghiari. Dar ne-am obișnuit că el niciodată nu vorbește ungurește.*
- D-na F.G. (73 de ani): *Nu, deși și parohul și preotul reformat știu bine românește. Ei sunt pricepuți.*
- S.M.: *Noi ne cunoaștem, care cum știe. Și părintele mă cunoaște. Degeaba îl forțăm, dacă nu știe. Pentru că nu înțelege.*

Din conversația anterioară reiese faptul că maghiarii utilizează alternativ limba română sau maghiară, în funcție de contextul dat: în interviul anterior am discutat în maghiară, iar partenerii mei au utilizat limba română doar când au citat din conversații purtate cu români.

Dintr-o altă perspectivă, este de luat în considerare faptul că vorbitorii maghiari compară atitudinile lingvistice ale celor trei preoți din sat (fapt observat de altfel și în alte interviuri). În legătură cu preotul ortodox, ei au diferite așteptări lingvistice (care au o importanță diferită în funcție de fiecare vorbitor și context în parte) și consideră că nu este importantă utilizarea unei anumite limbi, ci înțelegerea și depășirea piedicilor comunicaționale. În general, această atitudine nu este manifestată doar față de persoanele de naționalitate română (care se bucură de stimă generală), ci și față de alte persoane care nu știu sau nu doresc să vorbească limba maghiară. Acest mod de adaptare situațională nu este caracteristic doar maghiarilor, ci și românilor mai în vârstă. (Cu excepția polițiștilor, care comunică cu sătenii doar în limba română și au nevoie de „traducător“, dacă cineva are vreo problemă de rezolvat cu ei.)

Importanța comunicării în conversațiile dintre locuitori este subliniată și de atitudinea secretarei din oficiul primăriei:

- C.I. (româncă): *Sunt născută și crescută în comuna Zăbala. Am lucrat în C.A.P. din 1974 ca contabilă, și pe urmă – din 1990 – am venit la primărie ca secretară. Cu românii vorbesc în limba română și cu unghurii în limba maghiară. Chiar dacă dânșii încearcă să-mi vorbească în limba română, dacă văd că vorbesc un pic mai greu, eu totuși trec la limba maghiară. Am învățat-o de mică, vorbesc în general bine, aș putea să spun și pentru mine nu contează în ce limbă vorbesc. Contează doar să satisfac doleanțele cetățenilor care vin aici, să-i servesc cât mai repede ca să nu spună că sunt purtați pe drumuri. Chiar și în casă la mine dacă vine un unghur, noi putem să fim toată familia români, eu vorbesc unghurește. Chiar și cu vecinii, deși ei știu românește. Nu că sunt obligată, dar îi respect, îmi place limba maghiară. (...) Îmi plac emisiunile cu animale, ceea ce văd la Duna TV; marșea e un program agrar și chiar am mai urmărit câteva seriale din Râul Speranței. Nu știu cum se spune pe unghurește, era vinerea seara pe Duna... (...) Cu ambii preoți vorbesc românește. Adică cu domnul Bartalus, preotul catolic, câteodată mai vorbesc și unghurește, dar cu domnul Pásztori în românește am vorbit; el e preot reformat. (...) Maghiarii mai în vârstă nu prea vorbesc așa bine românește aici. Mai mult vorbesc unghurește. Dar românii vorbesc unghurește și nu vorbesc pentru că sunt forțați. Vorbesc ca să-și rezolve problemele, prietenia să nu se strice, colaborarea... pentru că ei colaborează, colaborăm românii cu maghiarii. Nu ținem neapărat că suntem români și dacă avem nevoie de câteva munci agricole, să spunem și este un cetățean unghur care are cositoare, acum în timpul cositului, sau la arat, sau la discuit,... că mergem numai la care e român și el să vină că e român. Nu. Cu cine putem, cu cine ne-am obișnuit.*
- S.G. (secretară unghuroaică în primărie): *Dacă întrebă pe românește, răspund în limba română. Dacă știu că este român, vorbesc românește.*

Dacă ei schimbă conversația pe maghiară, atunci continuăm în ungrește. Depinde, ei în ce limbă conversează. Cei în vârstă în general în ungrește, cei tineri mai mult românește. Este aceeași situație și pe stradă. Întotdeauna a fost așa, în copilăria mea, cum îmi aduc aminte,... că și la noi în Pava sunt români, dar vorbesc foarte frumos ungrește. De exemplu, este la noi o familie de români cu care încă pe timpul tatălui meu am colaborat la muncile agricole. Am vorbit ungrește, deoarece ei au vorbit ungrește. Pe de altă parte este de exemplu o femeie mai în vârstă, care a venit aici prin căsătorie din Covasna, cu ea am vorbit românește. (...) Nici după revoluție nu ne-am jignit niciodată. Cu secretara vorbim mai mult ungrește. Dacă este cineva străin aici, atunci vorbim pe românește. Cu doamna referentă de exemplu – o vreme nici nu am observat – eu am vorbit ungrește și ea mi-a răspuns pe românește. Ne-am înțeles perfect. Mai ales dacă îmi este mai greu de explicat ceva atunci spun în ungrește și ea mă înțelege.

- *Ă.A. (primar, maghiar): Aici oamenii se respectă reciproc, folosesc limba celeilalte naționalități. Știu, că primarul este maghiar, viceprimarul este maghiar, intră oameni români simpli și încep să vorbească cu noi ungrește; firesc, noi schimbăm vorba, aceasta funcționează o vreme, că eu spun românește, ei răspunde ungrește și care se plictisește mai repede de situație și schimbă limba folosită. La unii dintre cei tineri se poate observa o oarecare cerbicie, aș putea spune încă pățânare. Aici în oficiu vorbește românește, pentru că primarul trebuie să cunoască limba română. (...) Recent însă există un oarecare interes pentru limba maghiară. Exemplu elocvent, că familii de români vizionează programe în legătură cu muncile agricole difuzate de televiziunea Duna. Acum chiar și o parte din tineret vede că este posibilă și o altfel de relație. În cadrul programului școlar a reînceput o conviețuire mai normală. Cele două secții sunt în aceeași clădire, copiii se întâlnesc în recreație. Dar de obicei, fiecare folosește cu îndărătnicie limba sa maternă.*

Pe baza conversațiilor citate, se poate spune că în Zăbala bilingvismul influențează într-o anumită măsură fiecare locuitor al satului, de aceea considerăm că putem vorbi despre un „bilingvism colectiv”. De asemenea, folosim termenul de bilingvism în sens larg: vorbitorii din fiecare grup etnic cunosc mai bine limba maternă, dar în cele mai multe cazuri ei sunt capabili să comunice și în cealaltă limbă. Modul în care limba cealaltă este însușită variază cel mai mult în funcție de vârsta subiecților; în această ordine de idei menționăm că în general există o influență a condițiilor socio-politice asupra modului în care bilingvismul este regăsit într-un spațiu dat.¹

Dintre maghiarii din Zăbala, tinerii și persoanele din generația mijlocie cunosc cel mai bine limba română. Ei au crescut în atmosfera politică din

---

¹ Kiss, 1994a. 100-104.

perioada anilor care au urmat cel de-al doilea război mondial, trăind în condiții culturale date; după terminarea școlii generale, mulți au urmat școli profesionale, licee, școli tehnice, universități și și-au sporit cunoștințele de limbă română. Contextele ocupaționale, practica întrebuintării limbii oficiale în spații publice, o parte din relațiile de prietenie și de vecinătate, au jucat un rol important în cunoașterea și folosirea fără prejudecăți a limbii române (cu românii au vorbit în general românește, iar această atitudine este caracteristică raportării lingvistice a membrilor generației amintite mai sus indiferent de partenerul de conversație).

În comparație cu categoria sus amintită, la ora actuală, persoanele vârstnice și copiii maghiari cunosc mai puțin limba română.

Despre copii se poate spune că în general, atât datorită vârstei cât și poziției sociale, nu și-au putut însuși limba statului în mod adecvat astfel încât să o poată folosi spontan și fără greutate lingvistice. Deși una din disciplinele de învățământ fundamentale este limba și literatura română, la școală sunt înscriși la secția maghiară iar în recreații și în afara școlii folosesc mai mult limba maternă. Îi salută românește pe cei ce nu știu maghiara, dar utilizează în general limba maghiară cu colegii și prietenii de naționalitate română. Acest tip de comportament lingvistic poate fi explicat și prin faptul că această atitudine dominantă din Zăbala.

Examinând raporturile lingvistice ale persoanelor de peste 60–65 de ani, trebuie să se facă o diferențiere între cei ce locuiesc în Alszeg și cei din Felszeg: maghiarii din Felszeg trăiesc în mijlocul comunității române în creștere, deci pentru ei situațiile de comunicare în limba română sunt mai frecvente. Din această cauză, ei trec de la folosirea limbii materne la folosirea limbii române în mod spontan, fără dificultăți prea mari, în funcție de diferite situații. Maghiarii din Alszeg însă, în conversațiile cotidiene, folosesc foarte rar limba română deoarece în această zonă aproape toți locuitorii sunt maghiari. De altfel, încă din copilărie sunt obișnuți ca românii să cunoască limba maghiară. Acesta este de altfel și unul din motivele datorită căruia, cu prilejul întâlnirilor ocazionale cu cunoștințe de naționalitate română, ei vorbesc mai mult ungurește. În afara cazurilor menționate mai sus există ocazii în care maghiarii aleg ca limbă de folosire maghiara, datorită faptului că se pot exprima mai corect, altminteri, în limba română sensul cuvintelor lor ar fi deformat.

În mod evident, în caz de nevoie ei vorbesc în română, dar în cele mai multe astfel de cazuri se nasc conversații în care se folosește un limbaj amestecat de cuvinte românești și ungurești. Pentru a fi mai elocvenți, vom reda un fragment dintr-un dialog ce a avut loc între proprietarul român al abatorului din sat și o ungueroaică care nu și-a primit la timp banii pentru un porc: *„ha nem adnak pénz, akkor* (dacă nu dau bani atunci) – *mergem mai departe.*“

În conversațiile cotidiene, românii și maghiarii se pot înțelege adesea folosind acest tip de limbaj amestecat, dar situațiile nu sunt întotdeauna așa

de simple ca în exemplul citat. În momentul în care trebuie explicat ceva mai complicat nu mai este suficient vocabularul utilizat în conversațiile de rutină și apar adesea dificultăți de comunicare generate de carențele de limbaj.

Din acest impas comunicațional există teoretic două căi de ieșire: prima cale ar fi ca maghiarii vârstnici din Zăbala să-și însușească limba română astfel încât să poată comunica eficient în orice situație; cealaltă cale (alternativă concepută mai ales de către bătrânii din Alszeg) ar fi dacă cei care se stabilesc în Zăbala sau care au locul de muncă în sat să învețe limba majorității și astfel să nu mai fie nevoie de traducători, ce ar denatura sensul cuvintelor.

Atitudinile lingvistice manifestate de către românii și maghiarii din diferite generații sunt în general opuse.

Românii ce depășesc o anumită vârstă (ce s-au născut aici sau s-au stabilit aici) cunosc limba maghiară, aspect care poate fi considerat ca fiind o manifestare a comportamentului lingvistic tradițional (cel puțin până la sfârșitul anilor '70) și se manifestă în mod concret prin utilizarea limbii maghiare în varii momente. Mai nou se întâmplă ca unii dintre ei să răspundă în românește persoanelor maghiare în vârstă, care consideră acest gest ca o „strengărie” și trag concluzia că românii bătrâni au început să uite limba maghiară. Însă, faptul că majoritatea membrilor acestor generații vorbesc mai mult în limba maghiară cu ungurii, este considerat de către unele persoane de naționalitate română ca manifestări de „îngăduință” și de „supunere” față de maghiari, și consideră acest comportament reprobabil.

În contrast cu vârstnicii, majoritatea tinerilor români sunt perseverenți în utilizarea limbii române în conversațiile cu maghiarii. După părerea profesorului pensionar B.J. (maghiar), ei „*nu prea cunosc limba maghiară și este un lucru firesc, deoarece în școlile frecventate vorbesc doar limba română. Foarte mulți pleacă la lucru, mai ales la oraș, în mediu românesc. Probabil aceasta este cauza pentru care nu cunosc prea bine limba maghiară. Firesc, nu se poate generaliza. Sunt unii care cunosc, mai ales aceia care au rămas acasă...*” Dar, deoarece tineretul maghiar și generația de vârstă cunosc limba română, conversațiile cotidiene decurg în general în limba română.

La rândul lor, copiii români folosesc limba maternă când comunică cu maghiari. Față de copiii maghiari, ce trebuie să învețe limba română, copiii români nu învață limba maghiară nici chiar facultativ. Însă cei care locuiesc în Alszeg sau în vecinătatea maghiarilor cunosc limba maghiară și o utilizează în diferite situații cotidiene (ex: când se joacă cu copii maghiari). În unele cazuri, în funcție însă și de comportamentul părinților, ei vorbesc ungurește și cu adulții maghiari. Un exemplu: „*băiețelul vecinului de vreo 5-6 ani vorbește cu mine ungurește: – Szervusz, András bácsi, hová mész, András bácsi.*(Servus, nene András, unde mergi, nene András.) – *Îi place limba maghiară. Fetita de numai 2-3 ani, parcă și ea ar vrea să știe.*” (K.A., bărbat maghiar, 52 de ani, Felszeg) Un alt exemplu: „*Oile sunt la ei. Copiii coboară,*

aduc brânza, eu degeaba vorbesc ungrește, îmi răspund în românește. Trebuie să vorbesc românește, că nu înțeleg dacă spun în ungrește.“ (G.A., unguroaică, 75 de ani, Alszeg).

Dincolo de cazurile concrete, aceste două exemple demonstrează o dualitate ce caracterizează atitudinea comunității române față de comportamentul lingvistic al maghiarilor. În practică însă dualitatea menționată nu constă în folosirea echivalentă a diferitelor elemente, deoarece tineretul român prin monolingvism consolidează poziția limbii de stat. Abordând fenomenul din punct de vedere sociolingvistic, înseamnă că în relațiile de comunicare româno-maghiare, rolul determinativ și director îl are limba minorității române, iar limba majoritarilor maghiari își pierde din importanță și îi scade frecvența întrebuințării. Într-o durată de timp mai îndelungată, acest fapt ar putea avea consecințe din care ar putea rezulta o expansiune a monolingvismului în detrimentul bilingvismului actual, deoarece „din cauza economiei lingvistice în comunitatea lingvistică dată, stabilitatea paralelă pe o perioadă de timp îndelungată a două limbi sau a două dialecte este posibilă doar prin divizarea, diferențierea funcțională a condițiilor de folosire. Această împărțire de funcții nu înseamnă neapărat și diferență de prestigiu, deși este evident, că prin specializarea acestor cercuri de funcții, respectiv prin lărgirea lor oricare limbă sau dialect poate deveni limbă de prestigiu sau variantă de prestigiu.”⁴

BIBLIOGRAFIE

BARTOS, Jenő

1996 *Zabola és környékének története – kismonográfia*. (Istoria Zăbalei și a împrejurimilor – monografie.) Tapolca

HERMAN, József

1987 Gondolatok a közösségi kétnyelvűségről. (Idei despre bilingvismul colectiv.) *Magyar Nyelv*, 1987. 4. 448-454.

KISS, Jenő

1994 a *Magyar anyanyelvűek – magyar nyelvhasználat*. (Vorbitori maghiari – uzanță lingvistică maghiară.) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

1994 b Kétnyelvűség, kettősnyelvűség és diglosszia. (Bilingvism, bidialectism și diglosie.) *Magyar Nyelv*, XC. évf. (1994) 1. 81-85.

PÉNTEK, János

1992 Kísérlet a regionális szintű román nyelvi hatás mértékének kvantifikálása. (Încercări de cuantificare a influenței regionale a limbii române.) In. Kontra Miklós (Red.): *Társadalmi és területi változatok a magyar nyelvben*. Kiadja az MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1992. 159-164.

---

¹ Kiss, 1994b. 82.